

“พระโอวาทปาฏิโมกข์”

เนื่องในวันมาฆบูชา ครั้งแรกและครั้งเดียวของพระสัมมาสัมพุทธโคตมศากยะ

พัชรีย์ ทองศรีเกตุ

นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

วันเพ็ญเดือน ๓ เป็นมหามงคลระลึกถึงคุณพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นพระบรมศาสดาเอกในโลก เพราะเป็นวันคล้ายกับวันที่พระองค์ทรงกระทำวิสุทธิอุโบสถ แสดงพระโอวาทปาฏิโมกข์ คือพระโอวาทที่เป็นหลัก เป็นประธานของพระศาสนา

ในที่ประชุมวิสุทธิสงฆ์องค์พระอรหันต์ จำนวน ๑,๒๕๐ องค์ ที่พระวิหารเวฬุวัน เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ ก็การแสดงพระโอวาทปาฏิโมกข์นี้ พระโบราณจารย์ได้กำหนดว่า เป็นประเพณีที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายได้ทรงกระทำมาแล้วทุกๆพระองค์ ตั้งแต่ต้นพระวิปัสสิสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเป็นพุทธธรรมดา แม้พระพุทธเจ้าที่จักตรัสรู้ในอนาคตข้างหน้า ก็จักทรงกระทำอย่างเดียวกัน แต่วาระที่ทรงกระทำนั้นมีมากบ้างน้อยบ้างไม่เหมือนกัน บางพระองค์ก็ทรงกระทำได้มากครั้ง บางพระองค์ก็กระทำได้น้อยครั้ง

เฉพาะพระสัมมาสัมพุทธโคตมศากยะพระองค์นี้ ทรงกระทำได้เพียงครั้งเดียว เพราะพิธีเช่นนี้มิได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ ต้องอาศัยความประจวบพร้อมแห่งอาการ ๔ อย่าง คือ วันนั้นต้องเป็นวันตรงกับดิถีเพ็ญกลางเดือน ๓ หรือ เดือนมาฆะ อย่าง ๑ พระสงฆ์สาวกที่มาจากทิศต่างๆ ต้องต่างองค์ต่างมาโดยไม่มีภวณัดหมาย อย่าง ๑ ผู้ที่มาประชุมกันต้องเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด อย่าง ๑ และต้องเป็นผู้ที่ได้รับการอุปสมบทด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา ในสำนักพระพุทธเจ้า อีกอย่าง ๑ รวมเป็น ๔ ประการ จึงได้เรียกว่า “วันจาตุรงคสันนิบาต” หรือ “วันจาตุรงคสันนิบาต” แปลว่า การประชุมที่ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ ต้องพร้อมครบทั้ง ๔ ประการเช่นนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงจักทรงกระทำมาพบพิธีได้ครั้งหนึ่ง

พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เป็นพระบรมศาสดาของเราทั้งหลายพระองค์นี้ ทรงประกาศพระพุทธศาสนาอยู่ ๔๕ ปี ได้ทรงกระทำมาพบพิธีเช่นนี้ได้เพียงครั้งเดียวคราวเดียว ในปลายปฐมโพธิกาลแรกตรัสรู้ตอนปลาย มีระยะนับแต่ทรงแสดงปฐมเทศนาแล้ว เสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสาร ณ กรุงราชคฤห์ ทรงกระทำที่พระวิหารเวฬุวันในกรุงนั้น และวันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือนมาฆะ ซึ่งบางปีตรงกับเดือน ๓ บ้าง เดือน ๔ บ้าง ทางจันทรคตินิยม มีพระอรหันต์ชีนาสพล้วนเอหิภิกขุมาประชุมเฝ้าจากทิศต่างๆกัน โดยไม่มีภวณัดหมายไว้ก่อน เพลือมาประจวบกันเข้าในวันนั้น

เมื่อการประชุมนั้นเป็นไปโดยสมควรแก่เวลาแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงกระทำวิสุทธิอุโบสถ ทรงแสดงขึ้นซึ่งพระโอวาทปาฏิโมกข์คาลาดังนี้ว่า

“ชนติ ปรมัตถ์ไป ตีติกา” ความอดทนหรือความทนทานเป็นตปธรรม เครื่องเผาลาญกิเลสอย่างยิ่ง
“นิพพานัมปรมาหนุตติ พุทธา” ท่านผู้รู้ทั้งหลายกล่าวพระนิพพานว่าเป็นธรรมะอย่างยอดเยี่ยม
“น หิปปุชฺชิตโต ปรูปมาตี สมโณโหติ ปรี วิหฺมุญฺญโต” บุคคลผู้เข้าไปฆ่าสัตว์อื่นหาเป็นบรรพชิตไม่
เมื่อเบียดเบียนผู้อื่นอยู่ก็หาเป็นสมณะไม่

“สพฺพปาปสฺสอภฺยวํ” การไม่กระทำความชั่วทั้งปวง ๑

“กุสลสฺสูปสมฺปทา” การกระทำกุศลทั้งปวง ๑

“สจฺจิตฺตปริโยทปนํ” การกระทำจิตของตนให้ผ่องใส ๑

“เอตํพุทฺธานสาสนํ” กิจ ๓ อย่างนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

“อณุปวาโท” การไม่เข้าไปว่าร้าย ๑

“อณุปมาโต” การไม่เข้าไปฆ่า ๑

“ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร” การสำรวมในพระปาฏิโมกข์ ๑

“มตฺตณฺณุตตา จ ภตฺตสฺมิ” ความเป็นผู้รู้จักประมาณในภัตตาหาร ๑

“ปนฺตณฺจสยนาสนํ” ที่นอนและที่นั่งอันสงัด ๑

“อธิจิตฺเต จ อาโยโค” การประกอบในอธิจิต ๑

“เอตํพุทฺธานสาสนํ” กิจ ๖ อย่างนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลายดังนี้

นี่เป็นใจความสังเขปของพระโอวาทปาฏิโมกข์ในวันนั้น

ก็การแสดงพระโอวาทปาฏิโมกข์ในท่ามกลางสงฆ์ในพระพุทธศาสนามี ๒ อย่าง คือ ยกหัวข้อธรรมอันเป็นหลักของพระศาสนา เช่น ชนติ เป็นต้น ขึ้นประกาศอย่าง ๑ ยกพระวินัยอันเป็นข้อบังคับขึ้นประกาศอย่าง ๑ เรื่องที่ยกขึ้นประกาศนั้น เรียกว่า ปาฏิโมกข์ ถ้าเป็นพระโอวาทคือคำสอนคำเตือนก็เรียกว่า “โอวาทปาฏิโมกข์” ดังพระคานี้

ถ้าเป็นคำสั่งบังคับอันเป็นพระวินัย ก็เรียกว่า วินยปาฏิโมกข์ เช่น ภิกขุณีปาฏิโมกข์ หรือภิกขุปาฏิโมกข์ เมื่อฟังตามนี้คำว่า “ปาฏิโมกข์” นั้น ก็ต้องแปลว่า “เรื่องที่ยกขึ้นประกาศในที่สัณเภาเฉพาะ” คือประกาศในท่ามกลางสงฆ์พร้อมหน้ากัน และถ้าฟังโดยพยัญชนะก็แปลว่า “เรื่องที่เป็นหัวข้อหรือหัวหน้อย่างยิ่ง” โดยความก็คือเป็นประธานหรือเป็นหลัก หรือเป็นแม่บทของพระพุทธศาสนา เพราะความในพระโอวาทปาฏิโมกข์คาลานั้น เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาทั้งหมด และมีใช้พระพุทธเจ้าพระองค์นี้เท่านั้นที่ทรงแสดงอย่างนี้ แม้พระพุทธเจ้าที่เป็นอดีตล่วงมาแล้ว หรือที่เป็นอนาคตภายหลัง ก็จักทรงแสดงอย่างนี้ เพราะฉะนั้น ในบทสุดท้ายแห่งพระคานี้ จึงใช้คำเป็นพหูพจน์ว่า “เอตํพุทฺธานสาสนํ” นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลายดังนี้

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราทั้งหลายพระองค์นี้ ทรงบำเพ็ญพุทธกิจประดิษฐานสาวกมณฑลให้เป็นไปนับแต่อดีตสมัยล่วงได้ ๔๔ พรรษา ครั้นพรรษาที่ ๔๕ เสด็จไปทรงจำพรรษา ณ บ้านเวฬุคาม เมืองไพศาลีตามพระพุทธอัธยาศัย จนกาลล่วงเข้าเหมันตฤดู ซึ่งพระอรกถาจารย์กำหนดว่า

มาพบปรณมีสมัยพระองค์ทรงปลงอายุสังขาร ณ ปาวาลเจดีย์สถานที่ว่า “โดยกาลล่วงไปแต่นี้ ๓ เดือน เราจักดับขันธปรินิพพาน” เหตุนั้นมาปรณมีดีถีเพ็ญเดือนมาฆมาส จึงเป็นอภิลักขิตกาลร่วมกัน ๒ สถาน คือเป็นวันที่พระองค์ทรงกระทำวิสุทธิอุโบสถแสดงพระโอวาทปาฏิโมกข์ ๑ ทรงปลงพระชนมายุสังขาร ๑

ดีถีเช่นนั้นเวียนมาถึงเราทั้งหลายอีกวาระหนึ่ง ในวันเพ็ญเช่นที่กล่าวแล้วนี้ เราทั้งหลายเป็นพุทธศาสนิกชนผู้มีศรัทธาปสาทะแรงกล้า ได้ไปสู่อุชฌายสถาน ณ วัดวาอารามนั้นๆ กระทำสัมมาสิกการพระพุทธปฏิมาเจดีย์สถานเป็นต้น จึงเป็นเหมือนได้มาเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นพระบรมศาสดา แม้จะเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วพระองค์นั้น

อนึ่ง เมื่อได้ไปเห็นพระภิกษุสงฆ์ได้ประชุมพร้อมกัน ณ โรงอุโบสถนั้นๆแล้ว ก็คล้ายกับได้มาเห็นพระสงฆ์องค์พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ซึ่งได้มาประชุมพร้อมกันในที่เฉพาะพระพักตร์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเมื่อเราทั้งหลายได้พากันสวดฟังพระธรรมเทศนา ซึ่งแสดงถึงพระพุทธจริยาและพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิ์คุณ และพระมหากรุณาคุณ ก็เสมือนได้รับพระโอวาทที่ออกจากพระโอษฐ์พระพุทธเจ้า เมื่อเราทั้งหลายน้อมใจระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระวิสุทธิสงฆ์องค์พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ แล้วกระทำการบูชาด้วยอามิสบูชาและปฏิบัติบูชาอยู่ ก็เท่ากับได้บูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกผู้บริสุทธิ์ ย่อมเป็นบุญเป็นกุศล

สมด้วยนิพนธ์คาถาว่า “บุชชเร พุชชโต พุทฺเธติ จ สาวเก” เป็นอาทิ แปลความว่า เมื่อบุคคลมาบูชาท่านผู้ควรบูชา คือพระพุทธเจ้าหรือสาวกของพระพุทธเจ้า ผู้ล่วงพ้นปญจธรรม คือตัณหา ความทะยานอยาก มานะ ความถือตัว ทิฏฐิ ความเห็นผิด ความรู้ผิด ข้ามลวงความโศกและความระทมใจเสียได้ ใครก็ไม่สามารถจะนับผลบุญของบุคคลผู้บูชาท่านผู้เที่ยงตรง คงที่ เยือกเย็น ไม่มีภัยแต่ที่ไหนๆว่า “บุญนี้มีประมาณเท่านั้น” ดังนี้

ข้อนี้เมื่อเทียบกับทางคติโลก ก็จะได้เห็นว่าสกุลที่มีความเจริญรุ่งเรือง ถ้าถึงอภิลักขิตสมัยคล้ายกับวันเกิด วันตาย หรือวันมงคลการอย่างอื่นของท่านผู้ต้นสกุล อนุชนในสกุลนั้นๆ ผู้มีความเคารพนับถือมั่นเป็นกตัญญูกตเวที บุคคล ย่อมประชุมกันแสดงคารวะเอื้อเฟื้อจงรักภักดีต่อท่านผู้เป็นใหญ่ในสกุลแห่งตนๆนี้ เป็นประเพณีนิยมในทางโลก ซึ่งเป็นอาการอันดีงามของชนที่เจริญแล้ว ในชนหมู่มึงๆ ตลอดถึงประเทศชาติหนึ่ง ย่อมต้องมีหัวหน้าเป็นใหญ่เป็นประธานเป็นประมุข เป็นบุพการีเป็นที่รวมจิตใจเคารพนับถือยำเกรงของคนในครอบครัวนั้นชุมชนนั้น ประเทศชาตินั้น เช่น บิดามารดาเป็นหัวหน้า เป็นประมุขเป็นบุพการีของครอบครัว พระราชมหากษัตริย์เป็นประธาน เป็นพระประมุขเป็นบุพการีของอาณาประชาราษฎร์ ส่วนในทางศาสนา พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ทรงเป็นประธานเป็นพระประมุข เป็นบุพการีของพุทธศาสนิกชน

ประเทศชาติจะถึงความเจริญและประสบสันติสุข ก็ต้องอาศัยมีศาสนาที่ดีเป็นหลักปฏิบัติ และพระศาสนาจะเจริญถาวรอยู่ในโลกได้ ก็ต้องอาศัยประเทศชาติที่เป็นอิสระช่วยอุปถัมภ์บำรุง ธรรมะจักเจริญไม่ได้ ถ้าไม่อาศัยโลก และโลกก็จักเจริญไม่ได้ ถ้าไม่อาศัยยึดถือธรรมะเป็นหลักปฏิบัติ เพราะฉะนั้น โลกกับธรรมต้องอาศัยกันและกันฉันใด ประเทศชาติกับศาสนาก็ต้องอาศัยกันและกันฉันนั้น

และประเทศชาติที่จะมั่นคงดำรงเป็นอิสระอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยพระราชมหากษัตริย์เป็นพระประมุขและตั้งอยู่ในธรรม ทรงพระปรีชาสามารถ ทรงปกครองอาณาประชาราษฎร์โดยทศพิธราชธรรม สมเป็นนาคะและเป็นผู้นำแห่งชาวประชา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้รับพระเกียรติว่า “เป็นโลกนาคะและโลกนายก” ฉะนั้น พระมหากษัตริย์ก็ทรงได้รับพระเกียรติว่า “เป็นประธานนาคะและประธานายก” ฉะนั้น เพราะฉะนั้น ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จึงพรากจากกันไม่ได้ ดุจเดียวกันกับพระรัตนตรัย ก็พรากจากกันไม่ได้

ความสำคัญ “วันมาฆบูชา”

วันมาฆบูชา เป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ มีเหตุการณ์อัศจรรย์ที่ พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าจำนวน ๑,๒๕๐ รูป มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ วัดเวฬุวัน เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ โดยมีฉันท์หมายกัน พระสงฆ์ทั้งหมดเป็นพระอรหันต์ผู้ได้อภิญญา ๖ และเป็นผู้ที่ได้รับการอุปสมบท โดยตรงจากพระพุทธเจ้า ในวันนี้พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ ในที่ประชุมสงฆ์เหล่านั้น ซึ่งเป็นทั้งหลักการอุดมการณ์และวิธีการปฏิบัติที่นำไปใช้ได้ทุกสังคม มีเนื้อหาโดยสรุปคือให้ละความชั่วทุกชนิด ทำความดี ให้ถึงพร้อมและทำจิตใจให้ผ่องใส (อุดม เขยกิจวงศ์, ๒๕๔๗)

ประวัติวันมาฆบูชาในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มกำหนดพิธีปฏิบัติในวันมาฆบูชาเป็นครั้งแรกในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ซึ่งมีการประกอบพิธีเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๓๙๔ ในพระบรมมหาราชวังก่อน โดยมีพิธีพระราชกุศลในเวลาเช้า นมัสการพระสงฆ์จากวัดบวรนิเวศราชวรวิหารและวัดราชประดิษฐ์จำนวน ๓๐ รูปฉันท์ดาหารในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อถึงเวลาค่ำ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ออกทรงจุดธูปเทียนนมัสการ พระสงฆ์ทำวัตรเย็นและสวดคาถาโอวาทปาฏิโมกข์ เมื่อสวดจบทรงจุดเทียน ๑,๒๕๐ เล่มรอบพระอุโบสถ มีการประโคมอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงมีการเทศนาโอวาทปาฏิโมกข์ ๑ กัณฑ์เป็นทั้งเทศนาภาษาบาลีและภาษาไทย ส่วนเครื่องกัณฑ์ประกอบด้วยจีวรเนื้อดี ๑ ผืน เงิน ๓ ตำลึงและขนมต่าง ๆ เมื่อเทศนาจบ พระสงฆ์ ๓๐ รูป สวดรับ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ นั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเสด็จออกประกอบพิธีด้วยพระองค์เองทุกปี แต่มีการยกเว้นบ้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เนื่องจากบางครั้งตรงกับช่วงเสด็จประพาสก็จะทรงประกอบพิธีมาฆบูชาในสถานที่นั้น ๆ ขึ้นอีกแห่ง นอกเหนือจากภายในพระบรมมหาราชวัง ต่อมาการประกอบพิธีมาฆบูชาได้แพร่หลายออกไปภายนอกพระบรมมหาราชวัง และประกอบพิธีกันทั่วราชอาณาจักรทางรัฐบาลจึงประกาศให้เป็นวันหยุดทางราชการด้วย เพื่อให้ประชาชนจากทุกสาขาอาชีพได้ไปวัด เพื่อทำบุญกุศลและประกอบกิจกรรมทางศาสนา (อุดม เขยกิจวงศ์, ๒๕๔๗)

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ รัฐบาลไทยประกาศให้วันมาฆบูชา เป็นวันกตัญญูแห่งชาติอีกด้วย

หลักธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติในวันมาฆบูชา

หลักธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติคือ “โอวาทปาฏิโมกข์” ซึ่งเป็นหลักคำสอนสำคัญอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เพื่อไปสู่ความหลุดพ้น หลักธรรมประกอบด้วย หลักการ ๓ อุดมการณ์ ๔ และวิธีการ ๖ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๔๐)

หลักการ ๓ คือหลักคำสอนที่ควรปฏิบัติ ได้แก่

หลักการ คือ หลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องมี ๓ ประการ ได้แก่

๑. การไม่ทำบาปทั้งปวง ได้แก่การงดเว้น การลดละเลิก ได้แก่ อกุศลกรรมบถ ๑๐ ทางแห่งความชั่ว มี ๑๐ ประการ อันความชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ

๒. การทำกุศลให้ถึงพร้อม ได้แก่ การทำความดีทุกอย่างซึ่งได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นแบบของการทำฝ่ายดีมี ๑๐ ประกาศอันเป็นความดีทางกาย ทางวาจาและทางใจ

๓. การทำจิตให้ผ่องใส ได้แก่ การทำจิตของตนให้ผ่องใส ปราศจากนิวรณ์ซึ่งเป็นเครื่องขัดขวางจิตไม่ให้เข้าถึงความสงบมี ๕ ประการ ได้แก่

- ๑) กามฉันทะ คือความพอใจในกาม
- ๒) พยาบาท คือความอาฆาตพยาบาท
- ๓) ถีนะมิทธะ คือความหดหู่ท้อแท้ ง่วงเหงาหาวนอน ชี้เกียจ
- ๔) อุทธัจจะ กุกกัจะ คือความฟุ้งซ่าน รำคาญใจ
- ๕) วิจิกิจฉา คือความสงสัย

สิ่งที่สามารถควบคุมนิวรณ์ได้คือ ศีล ๕ ได้แก่

กามฉันทะ ให้ความควบคุมด้วย ศีลข้อ ๓ คือการไม่ประพฤติดนินทา

ความพยาบาท ให้ความควบคุมด้วย ศีลข้อ ๑ คือการไม่ฆ่าสัตว์

ถีนะมิทธะ ให้ความควบคุมด้วย ศีลข้อ ๕ การไม่เสเพลเสพติดอันเป็นเหตุให้ประมาท

อุทธัจจะ กุกกัจะ ให้ความควบคุมด้วย ศีลข้อ ๒ การไม่ถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้

วิจิกิจฉา ให้ความควบคุมด้วย ศีลข้อ ๔ การไม่พูดเท็จ

ซึ่งทั้ง ๓ หลักการข้างต้น สามารถสรุปใจความสำคัญได้ว่า “ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์”
นั่นเอง

อุดมการณ์ คือ เป้าหมายสูงสุดในการดำเนินชีวิต มี ๔ ประการ ได้แก่

๑. ความอดทน ได้แก่ ความอดกลั้น ไม่ทำบาปทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ
๒. ความไม่เบียดเบียน ได้แก่ การงดเว้นจากการทำร้ายรบกวน หรือ เบียดเบียนผู้อื่น
๓. ความสงบ ได้แก่ ปฏิบัติตนให้สงบทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ
๔. นิพพาน ได้แก่ การดับทุกข์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นได้จากการดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ ๘

วิธีการ คือ แนวทางปฏิบัติฝึกหัดขัดเกลาตนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนามี ๖ ประการ คือ

๑. อนุวาโต ไม่ไปว่าร้ายกัน ผู้เผยแผ่คำสอนจะต้องไม่ใจมดี ไม่นินทาใคร
๒. อนุปมาโต ไม่ไปล้างผลาญกัน ไม่เผยแผ่ศาสนาด้วยการฆ่า และต้องไม่ทำให้ใครเดือดร้อน
๓. ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร สํวรมโนระปาฏิโมกฺข เว้นข้อที่ได้ตรัสห้ามไว้ และทำตามข้อที่ทรงอนุญาต
๔. มตฺตญญตา จ ภตฺตสฺมึ ต้องรู้จักประมาณในการกิน การใช้เครื่องอุปโภคบริโภคทุกอย่าง
๕. ปนฺตญฺจสยนาสนํ เลือกที่นั่งที่นอนในที่สงบ เพื่อให้ตนเองมีโอกาสในการบำเพ็ญเพียรเต็มที่
๖. อธิจิตฺเต จ อาโยโค ประกอบความเพียรในการทำใจหยุดนิ่งอยู่เสมอ มุ่งทำตนให้หลุดพ้นจากกิเลส

มาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นเอกลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราชจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงวันมาฆบูชา (ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๓) ของทุกปี ปัจจุบันไม่เพียงแต่ชาวเมืองนครศรีธรรมราชเท่านั้น ยังมีพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศที่มีความศรัทธาต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เดินทางเข้าร่วมแห่ผ้าพระภฏในโอกาสมาฆบูชาที่ถือกันว่าเป็นโอกาสอันเป็นมงคลและมหากุศลยิ่งโดยเฉพาะชาวมาเลเซียที่นับถือพุทธ นอกจากนี้ยังมีพิธีกวนข้าวมธุปายาสยาคุ (ข้าวทิพย์) หนึ่งในกิจกรรมสำคัญของงานมาฆบูชา ซึ่งเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่นางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาสแด่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพระพุทธรเจ้าเสวยแล้วทรงบรรจุอภิสัมโพธิญาณที่ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ซึ่งเชื่อว่าใครได้ทานข้าวมธุปายาสยาคุ (ข้าวทิพย์) แล้วจะมีอายุยืนยาว พละนาถัยสมบุรณ ฝิพรณพองโส และเป็นยาขนานเอกที่สามารถจัดโรคร้ายได้ทุกชนิด บุญประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นประเพณีที่สำคัญของพุทธศาสนิกชนที่จะได้แสดงออกถึงความศรัทธาเลื่อมใสต่อพระพุทธศาสนา ทั้งยังสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะศรัทธาต่างๆ ที่มาร่วมในพิธี ซึ่งจะทำให้เกิดความรักความผูกพัน ความเสียสละ ความสามัคคี ตลอดถึงกระตุ้นและเสริมสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชได้เป็นอย่างดี ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุถือว่าเป็นประเพณีที่มีดีงามและมีคุณค่าอีกประเพณีหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติต่อไป เพราะก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชน และเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วม และที่สำคัญเป็นสัญลักษณ์ของชาวเมืองนคร สมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะได้รักษาสืบสานให้ยั่งยืนสืบต่อไป

